

УДК 338

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V54\(2025\)-28](https://doi.org/10.31521/modecon.V54(2025)-28)

Ткаченко С. М., кандидат економічних наук, доцент, в.о. директора Інститут сільського господарства Західного Полісся Національної академії аграрних наук України, с. Шубків, вул. Рівненська 5, Рівненський р-н, Рівненська обл., Україна

ORCID: 0000-0003-2725-170X

e-mail: tkasm@ukr.net

Лук'яник М. М., кандидат економічних наук, доцент, завідувач сектором економіки, Інститут сільського господарства Західного Полісся Національної академії аграрних наук України, с. Шубків, вул. Рівненська 5, Рівненський р-н, Рівненська обл., Україна

ORCID: 0000-0002-5657-1262

e-mail: lukyanik@ukr.net

Марценюк В. В., викладач кафедри документальних комунікацій та менеджменту, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна

ORCID: 0009-0004-4343-7306

e-mail: viktor.martseniuk@rshu.edu.ua

Виробництво органічної продукції в Західному Поліссі: експортний потенціал сегменту

Анотація. У статті розглянуто органічну продукцію та її виробництво в Західному Поліссі як актуальну і перспективну експортну нішу. Продемонстровано динаміку кількості операторів органічного виробництва та розміру сільськогосподарських угідь з органічним та перехідним статусом в областях Західної України й визначено, що динаміка обидвох показників позитивна. Наведено приклади та особливості експортної діяльності операторів ніші органічного виробництва та зокрема виявлено, що вони мають досвід в роботі з ЄС, має місце співпраця з лідерами ринку продукції органічного виробництва та паритет зі світовими виробниками, світового ринку – в питаннях економічних тенденцій. Є задовільні результати щодо співпраці з провідними науковими регіональними та державними установами. Перспективами подальших досліджень є поглиблене дослідження аспектів інвестиційної привабливості такого сегмента зовнішньоекономічної діяльності як органічна продукція.

Ключові слова: органічна продукція; органічне виробництво; експорт; інвестиції; зовнішньоекономічна діяльність; міжнародна логістика; регіональні особливості.

Tkachenko Serhii, PhD (Economics), Associate Professor, acting director Western Polissya Institute of Agriculture of the National Academy of Sciences of Ukraine, Shubkiv village, Rivnenska st. 5, Rivne district, Rivne region, Ukraine

Lukyanik Mykola, PhD (Economics), Associate Professor, head of the economics sector, Western Polissya Institute of Agriculture of the National Academy of Sciences of Ukraine, Shubkiv village, Rivnenska st. 5, Rivne district, Rivne region, Ukraine

Martseniuk Viktor, lecturer at the department of documentary communications and management, Rivne State Humanitarian University, Rivne, Ukraine

Organic Production in Western Polissya: Export Potential of the Segment

Abstract. Introduction. The regional advantages of organic production are shaped by favourable natural and climatic conditions, which enable the cultivation of rare or higher-quality organic produce. Investment support for such production depends largely on regional and local resources and investment conditions. Scholarly sources highlight several key opportunities for developing the organic market in Ukraine, such as expanding export potential, helping operators to find alternative logistics routes, strengthening partnerships and aligning the regulatory framework. The authors also focus on the issue of export potential, particularly in relation to the development of infrastructure for international logistics. In Ukraine, organic farms are concentrated in several regions, and the export orientation of producers, especially those in the legume and berry segments, remains dominant and has intensified in the context of the war.

Purpose. The purpose of this publication is to review the export potential of such a segment as the production of organic products in Western Polissya.

¹Стаття надійшла до редакції: 03.12.2025

Received: 03 December 2025

Results. This article examines the current state of, and main trends in, organic production development in the Rivne region, based on data from certification bodies and an analysis of the practical experience of leading enterprises. A growing number of producers are active in the region's organic sector, and powerful clusters with organically certified areas and export-oriented production have formed among them. These enterprises' activities include cultivating organic crops, developing processing capacities, and accessing foreign markets, primarily in the European Union.

The achievements and challenges of organic agribusiness are outlined using the example of enterprises such as "Deddens Agro", "Ritter Bio Agro" and "Kunivske". These include the implementation of innovative projects for the cultivation and processing of organic sugar beet, the development of organic berry cultivation, the use of biotechnological approaches to soil fertility management, and the adoption of sustainable agricultural technologies. Despite their dependence on the world market situation and periodic changes in crop structure, the high investment attractiveness of enterprises is confirmed by examples of successful projects in the field of organic livestock and dairy production.

Educational, scientific and public initiatives are an important component of the development of the organic sector in the region. The project 'Development of organic berry growing in territorial communities of the Rivne region' demonstrates the effective collaboration between local authorities, farmers, educational institutions and international partners in establishing export-oriented value chains. As part of the project, farmers received training, demonstration plots were established, organic raspberry plantations were certified, and infrastructure for the rapid freezing of products was set up.

Conclusions. This publication's review of the export potential of the organic product production segment in Western Polissya revealed the following about the segment's operators: they have experience of working with the EU and have established stable ties with market leaders in organic production. They are on par with world producers and are in line with global market trends. They also cooperate with leading scientific institutions and have modern laboratories and technologies, particularly for soil expertise. They also receive state attention and support, particularly at the Institute of Agriculture of Western Polissya NAAS.

Further research prospects include an in-depth study of the investment attractiveness of this foreign economic activity segment.

Keywords: organic products; organic production; export; investment; foreign economic activity; international logistics; regional characteristics.

JEL Classification: Q13; Q17; Q01.

Постановка проблеми. Регіональні переваги органічного виробництва формуються переважно завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам виробництва дефіцитної на національному і світовому ринках або якіснішої органічної продукції. Для інвестиційного забезпечення регіонального виробництва і перероблення такої продукції більше значення мають регіональні й місцеві джерела й умови інвестування.

В наукових джерелах перспективами розвитку та ефективного функціонування ринку органічної продукції України у контексті експортоорієнтованого напрямку розглядаються: нарощення експортних можливостей українських виробників органічної продукції, розробка та реалізація програм підтримки операторів щодо пошуку та використання альтернативних логістичних шляхів експорту, пошук нових партнерів, гармонізація законодавчої бази тощо [1].

Проблематика експортного потенціалу і для авторів публікації є колом наукових інтересів, зокрема роль складів як інфраструктурної основи зовнішньоекономічної логістики в аграрному бізнесі [2].

Дані щодо виробництва та споживання органічних продуктів у ЄС демонструють зростаючу тенденцію у 2010-2020 роках. У 2020 році площа земель, зайнятих під органічне сільське господарство, складала 14,8 млн га, що дорівнює 9,1% від загальної площі сільськогосподарських земель ЄС і близько 20% від загальної площі органічних земель у світі. Найбільший відсоток займають багаторічні пасовища (42%), за якими йдуть площі для вирощування зелених кормів (17%), зернових (16%) та багаторічних культур, таких як фрукти, оливки та виноград (11%). Попри значне

зростання, органічне тваринництво у ЄС становить невелику частку від загального обсягу тваринництва ЄС - від 1% до 7% залежно від галузі. Органічні господарства, в середньому, більші за неорганічні, і ними керують молодші керівники [3].

Щодо українських органічних господарств, то більшість їх розташовані в Київській, Вінницькій, Львівській, Одеській, Полтавській, Волинській, Рівненській та Житомирській областях. Лідерами за приростом органічних господарств за останні пів року є Вінницька та Львівська області.

Залишається фактом експортна орієнтація виробників, особливо зернобобових культур та ягід і ця тенденція посилилася після початку війни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аспекти розвитку та функціонування ринку органічної продукції в Україні є предметом досліджень багатьох науковців, таких як Амонс С., Берсуцька С., Городняк І., Козичева Т., Петровський С., Хаєцька О. та інші вчені.

Спільним в поглядах є безумовна актуальність продукції органічного виробництва, той факт, що вона має екологічні, економічні та соціальні переваги; особливо актуальна на зарубіжних ринках; в Україні популярність продукції органічного виробництва дещо нижча, але спостерігається тенденція до зростання попиту на неї.

В контексті вищесказаного, поглиблене вивчення виробничих, технологічних, регіональних, інвестиційних, кон'юнктурних тощо аспектів даного сегменту є надзвичайно актуальним.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної публікації є огляд експортного потенціалу такого сегмента як виробництво органічної продукції в Західному Поліссі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Рівненська область є одним з високопотенційних сільськогосподарських регіонів України. Особливості її фізико-географічного положення визначають велику різноманітність ґрунтових і кліматичних умов.

Згідно з даними оперативного моніторингу Міністерства економіки ринок органічного виробництва в Україні й зокрема в Рівненській області відновлюється після початку війни. Динаміку кількості операторів органічного виробництва в областях Західної України наведено на рисунку 1.

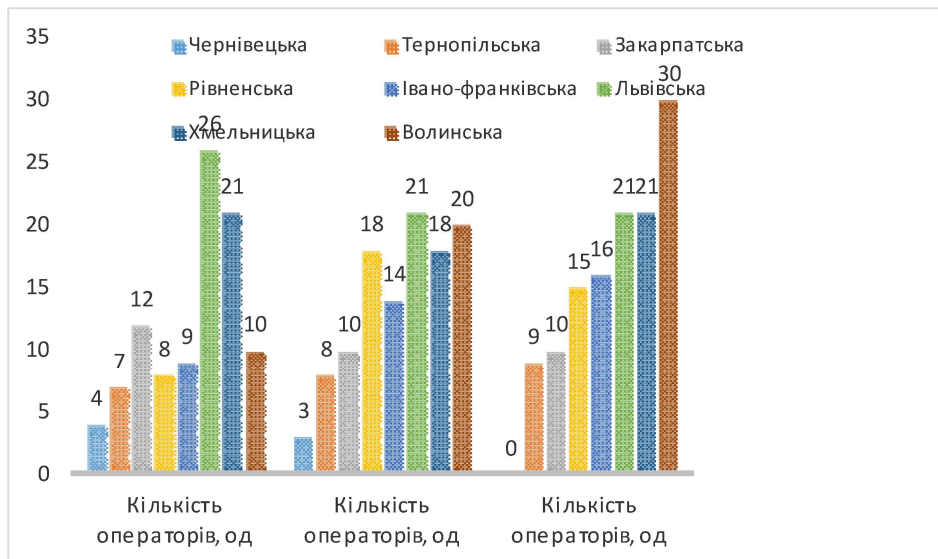

Рисунок 1 – Динаміка кількості операторів органічного виробництва в областях Західної України

Джерело: розроблено авторами за матеріалами [4]

Згідно з рис. 1 на кінець 2023 р. в Рівненській області було 15 операторів органічного виробництва, що є п'ятим показником серед восьми областей Західної України. За розмірами сільськогосподарських угідь з органічним та перехідним статусом область перебувала на другому місці. Порівнюючи в динаміці показники розвитку органічного виробництва в областях Західної України, слід зазначити, що

Рівненська область є лідером за приростом органічних сільськогосподарських угідь порівняно з 2016 р. та на другому місці після Волинської області за збільшенням кількості операторів органічного виробництва.

Динаміку розміру сільськогосподарських угідь з органічним та перехідним статусом в областях Західної України наведено на рисунку 2.

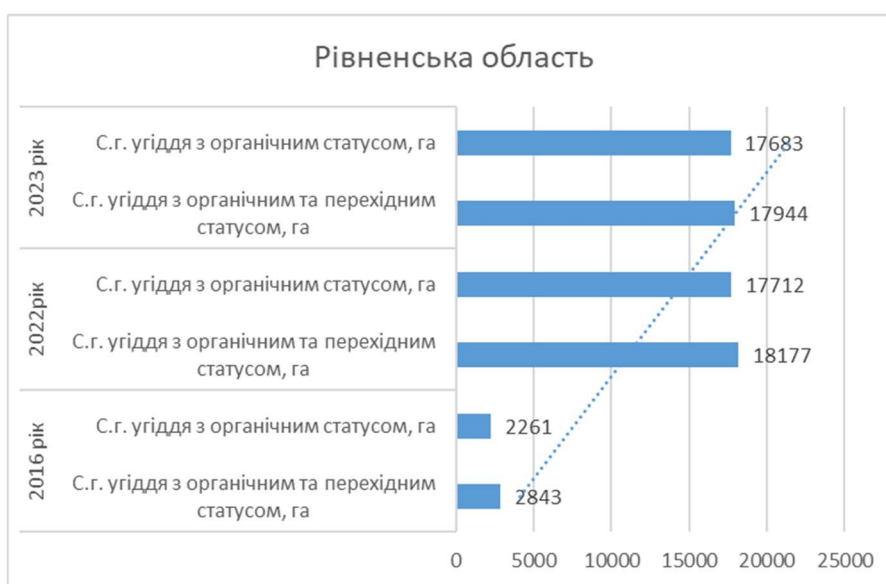

Рисунок 2 – Динаміка розміру сільськогосподарських угідь з органічним та перехідним статусом в областях Західної України

Джерело: розроблено авторами за матеріалами [4]

Станом на початок 2024 р. за інформацією сертифікаційного органу ТОВ «Органік стандарт» на території Рівненської області виробництвом та заготівлею органічної продукції займалися 26 суб'єктів господарювання [5].

Позитивним прикладом розвитку проєктів органічного виробництва в Рівненській області є діяльність групи компаній ТОВ «Дедденс Агро», ТОВ «Ріттер Біо Агро» та ТОВ «Кунівське», в обробітку яких перебуває 6000 га сільськогосподарських угідь в Рівненській, Житомирській та Хмельницькій областях. Діяльність підприємств спрямована на вирощування органічних культур, закупівлю органічної продукції та здійснення експорту в держави ЄС.

Станом на 2020 рік група компаній перебувала на 8 місці в «Живому рейтингу: органічні агрокомпанії України».

ТОВ «Дедденс Агро» свою діяльність розпочала з 2006 р., а з 2013 р. відбувся перехід до роботи за органічними технологіями та співпраця з німецькою компанією - великим виробником органічних напоїв «Bionade». З 2014 р. товариство має сертифікат за стандартами «Naturland», а з 2018 р. – «Органік стандарт».

У 2018 р. ТОВ «Дедденс Агро» і «Ріттер Біо Агро» виростили перший в Україні органічний цукровий буряк та отримали з нього органічний сертифікований за всіма стандартами цукор. За кількістю отриманого цукру компанії зайняли третє місце у світі. Цей проєкт був здійснений завдяки співпраці з сертифікаційним органом ТОВ «Органік стандарт» та Гнідавським цукровим заводом де здійснено переробку органічних цукрових буряків. В планах компаній є збільшення посівних площ та отримання 40-50 тис. т цукрових буряків.

На діяльність експортоорієнтованих підприємств, що займаються органічним виробництвом значний вплив здійснює кон'юнктура світового ринку. У 2020 р. група компаній «Ріттер Біо Агро», «Дедденс Агро» та «Кунівське» відмовилася від вирощування цукрових буряків, оскільки інвестувати кошти у вирощування цієї культури виявилось економічно не доцільно. З тієї ж причини відмовилися від вирощування гірчиці, проса, гречки, льону та сочевиці. Водночас збільшили площі під кукурудзою та соєю - вирощування цих культур має високу рентабельність, а попит на ринку більш стабільний. У 2020 р. було зафіксовано рекорд урожаю органічної кукурудзи - 12 т/га.

Крім традиційних культур група компаній займається і ягідництвом. На 30 гектарах вирощують малину та суницю садову. Суниця садова росте на площі 7 гектарів та планується ще розширення плантації на 12-13 гектарів. Весь урожай малини та суниці заморожується та експортується до Німеччини.

В господарстві «Дедденс Агро» процеси підживлення та обробітку суміщають і, таким чином, скорочують кількість проходів техніки. Змінилися також підходи до системи захисту та живлення.

Зроблено акцент на активізацію розвитку рослин завдяки природним процесам: застосовуються біоактиватори для розвитку кореневої системи, препарати для розвитку мікрофлори ґрунту. Для оптимізації витрат на добрива, більше застосовуються біопрепарати, ніж добрива.

Інвестиційна привабливість даного сектору також є досить високою. Наведені в літературних джерелах дані свідчать про стрімке зростання інвестицій в український органічний сектор (+450%), що хоча й поступається абсолютним обсягом провідним країнам, проте демонструє високий динамічний потенціал [6].

Прикладом ефективного інвестиційного проєкту в органічному тваринництві є досвід товариства «Старий Порицьк» з Волинської області. З 2010 р. на базі звичайної ферми тут почалося створення органічного господарства, яке вже у 2012 р. отримало органічний сертифікат на землю, а в наступному 2013 р. після проведеної реконструкції ферми та введення в експлуатацію доїльного залу було сертифіковано виробництво м'яса та молока. З 2017 р. відкрили першу у Західній Україні органічну сироварню.

До війни господарство орієнтувалось на експорт до країн Європи таких органічних культур: пшениця (спельта), гречка та льон. Коли ж почалася війна та був практично заблокований експорт, то вирішено трансформувати сівозміну в бік кормових культур для виготовлення сінажу. Відповідно було збільшено поголів'я корів з 340-350 до 440 голів, а все поголів'я нині становить понад 1000 голів. Надій молока на органічному раціоні становить 20-22 л від однієї корови, а всього на фермі отримують 8 тонн за добу. Співпраця з торгівельною маркою «Лавка Традицій» мережі «Сільпо» сприяла розширенню асортименту продукції з органічного молока. Зараз це повний перелік молочних продуктів: молоко та кефір різного відсотка жирності, різноманітні йогурти, сметана, масло і велика лінійка сирів як твердих, так і м'яких.

В грудні 2022 р. офіційно стартував проєкт «Розвиток органічного ягідництва в територіальних громадах», що об'єднав кілька громад Рівненщини, освітян, дрібних агровиробників та органічний бізнес. Проєкт впроваджується консорціумом у складі «Органік Лайф» (Німеччина) та «РСН Трейд» (Україна) у співпраці з Національним університетом водного господарства та природокористування (НУВГП) на території об'єднаних територіальних громад Корця, Острога та Привільного та має на меті створення експортних ланцюжків з постачання та переробки органічних ягід, а також поширення практичних і теоретичних знань з органічного землеробства для фермерів та студентів Рівненської області [7].

Потужний теоретичний і практичний науковий супровід в роботі з досліджуваною в даній публікації нішею, в тому числі із заглибленням в регіональні особливості надає Інститут сільського господарства Західного Полісся [8].

В рамках проєкту було реалізовано цілу низку заходів, пов'язаних з поширенням знань про органічне агровиробництво. Зокрема, розроблено курс з органічного ягідництва, проведено теоретичне та практичне навчання для фермерів і зацікавлених представників громад в розвитку органічного ягідництва. Учасники навчального курсу отримали саджанці органічної малини для вирощування на власних ділянках. Закладено навчально-дослідну ділянку з вирощування сільськогосподарських культур за органічною технологією. Створено гурток з екологічного землеробства. Налагоджено співпрацю Привільненського ліцею і Національного університету водного господарства та природокористування в напрямі профільної освіти та наукового супроводу демо-поля [9].

Важливими складовими, які дозволили об'єднати теорію і практику, навчання і науку, навчальні заклади й бізнес, стали закуплені в рамках проєкту мінітрактор та мобільна лабораторія LASA AGRO 1900, яка забезпечує можливість проведення високоточних експрес-аналізів ґрунту, води безпосередньо в місці вирощування рослин, а також облаштування аудиторії органічного землеробства в Національному університеті водного господарства та природокористування.

В рамках проєкту «Розвиток органічного ягідництва в територіальних громадах Рівненської області» було сертифіковано 15 га в Острозькому районі, які зайняті під вирощування органічної малини. Завдяки проєкту також з'явилась можливість будівництва цеху швидкого заморожування ягід [10].

Висновки. Отже, проведений в даній публікації огляд експортного потенціалу такого сегмента як виробництво органічної продукції в Західному Поліссі виявив наступне, щодо операторів сегмента: мають досвід в роботі з ЄС, вибудовані стійкі зв'язки; співпраця з лідерами ринку продукції органічного виробництва; паритет зі світовими виробниками; гармонізація з кон'юнктурою світового ринку – в питаннях економічних тенденцій; співпраця з провідними науковими установами; сучасні лабораторії та технології, зокрема в експертизі ґрунтів; державна «увага» і підтримка, зокрема тематика в Інституті сільського господарства Західного Полісся НААН.

Перспективами подальших досліджень є поглиблене дослідження аспектів інвестиційної привабливості такого сегмента зовнішньоекономічної діяльності як органічна продукція.

Література:

1. Негода Ю., Гузь М. Ринок органічної продукції в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-34>.
2. Ткаченко С., Марценюк В., Рубель В. Склади для агробізнесу як інфраструктурна основа зовнішньоекономічної логістики та ніша в будівельній галузі. *Економіка та суспільство*. 2025. №77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-83>.
3. Органічне сільське господарство в ЄС. Десятиріччя органічного зростання. Січень 2023 року. Європейська Комісія. 2022. URL: https://orgprints.org/id/eprint/55443/2/agri-market-brief-202-organic-farming-decade-of-growth_EU_ua.pdf.
4. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Офіційний сайт. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
5. Органік Стандарт. Офіційний сайт. URL: <https://organicstandard.ua/clients/2f4f3cf84f414d448641a06f047c8602>.
6. Лазебник В. Інвестиції та інновації в органічному виробництві: можливості та виклики для агропродовольчого сектору України. *Економіка та суспільство*. 2025. № 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-82>.
7. Кожушко Л., Брич В., Борисяк О., Рокочинський А., Фроленкова Н. (2023). Кліматично-нейтральні інвестиційні проєкти у контексті збереження навколишнього середовища та енергетичної безпеки. *Журнал європейської економіки*. 2022. № 1. С. 111–127.
8. Звіт про науково-дослідну роботу за угодою від 05.02.2024 № 7 (ПР) з виконання завдання 36.00.00.58.П Ефективність інвестування проєктів органічного виробництва в Західному Поліссі (за 12 місяців). Інститут сільського господарства Західного Полісся. 2024. 57 с.
9. На Рівненщині розвивається органічний ягідний бізнес. Рівненська обласна державна адміністрація. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.rv.gov.ua/news/na-rivnenshchyni-rozvyvaietsia-orhanichniy-iahidnyi-biznes>.
10. Результати міжнародного проєкту «Розвиток органічного ягідництва в об'єднаних територіальних громадах». URL: <https://nuwm.edu.ua/university/news/rezultaty-mizhnarodnoho-proiektu>.

References:

1. Negoda, Yu. & Huz, M. (2023). Organic Market in Ukraine. *Economy and Society*, 54. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-34>.
2. Tkachenko, S., Martsenyuk, V. & Rubel, V. (2025). Warehouses for agribusiness as an infrastructural basis for foreign economic logistics and a niche in the construction industry. *Economy and Society*, 77. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-83>.
3. Organic farming in the EU. Decade of organic growth. January 2023. European Commission. 2022. URL: https://orgprints.org/id/eprint/55443/2/agri-market-brief-202-organic-farming-decade-of-growth_EU_ua.pdf.
4. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. Official website. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
5. Organic Standard. Official website. URL: <https://organicstandard.ua/clients/2f4f3cf84f414d448641a06f047c8602>.
6. Lazebnyk, V. (2025). Investments and Innovations in Organic Production: Opportunities and Challenges for the Agri-Food Sector of Ukraine. *Economy and Society*, 77. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-82>.

7. Kozhushko, L., Brych, V., Borysiak, O., Rokochynskyi, A. & Frolenkova, N. (2023). Climate-neutral investment projects in the context of environmental. protection and energy security. *Journal of European Economics*, 1 (2022), 111–127.
8. Report on scientific and research work under the agreement dated 05.02.2024 No. 7 (PR) on the implementation of task 36.00.00.58.P Investment efficiency of organic production projects in Western Polissya (for 12 months). Institute of Agriculture of Western Polissya. 2024. 57 p.
9. Organic berry business is developing in Rivne region. Rivne Regional State Administration. Official website. <https://www.rv.gov.ua/news/na-rivnenshchyni-rozvyvaietsia-orhanichni-iahidnyi-biznes>.
10. Results of the international project “Development of organic berry growing in united territorial communities”. <https://nuwm.edu.ua/university/news/rezultaty-mizhnarodnoho-proiektu>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License